

קופות גמל (תשואה ממוצעת לנובמבר 2008) -2.13%	ריבית פריים 3.25%	ריבית בנק ישראל 1.75%
קרנות פנסיה (תשואה ממוצעת לנובמבר 2008) -1.65%		

ביטוחי מנהלים (תשואה ממוצעת לנובמבר 2008) -2.41%	ריבית משכנתאות ממוצעת 4.04%	מדד המחירים לצרכן (נובמבר 2008) 106.5 (-0.6)	אינפלציה שנתית (12 חודשים אחרונים) 4.5%	שכר ממוצע לשכיר (ספטמבר 2008) 8,126 שקל	מק"מ לפדיון עוד שנה 1.66%	תשואת אג"ח שחור 10 שנים 5.22%	תשואת אג"ח גליל 5-4 שנים 2.6%
--	-----------------------------------	--	---	---	---------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

מדריך כלכליסט: להוציא את המרב מהפיצויים

למשור או לא למשור

האם כל מפוטר זכאי לפיצויים? כיצד מצמצמים את שיעור המס על הפיצויים? איך לוודא שקיבלתם את הפיצויים במלואם? **כלכליסט** מגיש את המדריך המלא למפוטר הטרי, ומסביר איך למנוע הפסד של עשרות אלפי שקלים אחרי הפיטורים



רימונה פרקש | אזור: יונתן וקסמן

אתם בוכים על הפיצויים? האם למשוך אותם או להשאירם בתוכנית החיסכון הפנסיונית? השאלה הזו נהפכה למורכבת יותר ב-2008, שהכניסה שינויים רבים בענף החיסכון הפנסיוני, ובראשם תיי הללו עשויה לסייע למפוטרים לשמור את כספם, לשפר את עתידם הכלכלי ולהסדיר עשרות אלפי שקלים.

מפוטרים חדשים מדי יום: מה לעשות בכספי הפיצויים? האם למשוך אותם או להשאירם בתוכנית החיסכון הפנסיונית? השאלה הזו נהפכה למורכבת יותר ב-2008, שהכניסה שינויים רבים בענף החיסכון הפנסיוני, ובראשם תיי הללו עשויה לסייע למפוטרים לשמור את כספם, לשפר את עתידם הכלכלי ולהסדיר עשרות אלפי שקלים.

שלב 1: זכאות
האם בכלל זכאי העובד לכספי פיצויים?

זכאותו של עובד לקבל כספי פיצויים (או היעדרה) קשורה בשלושה גורמים עיקריים: ותק, אם העובד פוטר או התפטר ואם הסכם ההעסקה כולל זכאות לכספי פיצויים.

זכאות לפיטורים היא אוטומטית כשמדובר במפוטרים שעבדו במקום עבר רד יותר משנה וחודש ההעסקה שלו אינו כולל את סעיף 14 לחוק הפיצויים והקרן בע סייגים שבהם העובד אינו זכאי לפיצויים. אבל אפילו אם סעיף 14 כולל בחוזה, המעסיק אינו מוחרר מחובתו לתשלום פיצויים: המעביד פטור מתשלומי השלמה בלבד של פיצויים, וזאת כאשר נקבע בהסכם קיבוצי שהתשלום מים לקופת הגמל הם במקום חובתו על פי חוק לפיצויי פיטורים.

זכאות לפיצויים קיימת גם כשנחתם הסכם עבודה אישי, הקובע שכל כספי הפיצויים בקופות השונות ישרו חרור לטובת העובד בעת סיום עבודתו, בין אם התפטר ובין אם פוטר. מי שהיה חוב כזה הן חתימה על הסכם קיבוצי מוציאה מוחלף עם ארגון העובדים, או פנייה לממונה על יחסי העבודה במשרד התמ"ת.

נה (במקום פיצויי פיטורים) לא יושבו למעביד, אפילו אם החוזה לא נחתם לפי סעיף 14, אלא אם כן ההסכם מתיר למעביד לעשות כן.

שלב 2: טופסולוגיה
איילו טפסים מקבלים, ואיך להתייחס אליהם

עובד שזכאי לפיצויים עם עזיבת העבודה מקבל שני טפסים: טופס 161 שחתום על ידי המעביד, וטופס 161 שאותו עליו למלא.

טופס 161 הוא טופס שבאמצעותו המעביד מרווח לרשויות המס על ניתוק יחסי עובד ומעביד, ומפורטים בו נתונים שונים הנוגעים לעניין: תקופת העבודה, השכר הקובע לחישוב הפיצויים, פירוט סכומי מענקי הפרישה, פירוט יתרת כספי הפיצויים המועברים לעובד ועוד.

טופס 161 א' (שתמונתו מופיעה בעמוד שממול) הוא הטופס שמשמש את העובד כדי להעביר לרשויות המס את הנתונים, לאחר שהחליט כיצד לנהוג במענקי הפרישה הפיצויים. לטופס הזה עשויות להיות השלכות פיננסיות מרחיקות לכת. "לא רבים יודעים זאת, אולם העובד אינו מחויב למלא את טופס 161 א' כבר במעמד הפרישה, כתנאי מוקדם לקבלת טופס 161 מהמעביד", מסביר גבאי. "למעשה, העובד זכאי לקבל סיוע במילוי הטופס במשרדי פקיד השומה, או לפנות לייעוץ מס בפרישה. גם רשות המסים מכירה בכך שלהבדיל מהמעביד, הבקויה בנושא, העובד עשוי להיתקל בקושי כמדי לוי הטופס."

במקרים חריגים יידישו עוד טפס י.ב. למשל טופס 161 ב' הוא טופס נוסף שהשימוש בו נעשה כאשר העובר הפוסק עקב מות העובד, טופס 116

ג' משמש לפריסת מס, וטופס 161 ג' משמש להודעה על חזרה מרצף פיצויים או רצף קצבה.

שלב 3: ההכרעה
להימנע מתשלום מס כפול

עד לאחריונה ההחלטה אם למשוך את כספי הפיצויים היתה פשוטה. אולם השנה התקבלה החלטה באוצר ששינתה את פני הדברים והפכה את ההחלטה הזו למורכבת יותר. באפריל 2008 קבע משרד האוצר שאם העובד המפוטרי מחליט להשאיר בקופת גמל את כספי הפיצויים (לאחר ניכוי מס) תיחשב ארמישית הכספים כאילו העובד משך את הכספים והפקידם מחדש, וזאת משום שהפעולה בוצעה אחרי ינואר 2008, עם בנייתו לתוקף של תיקון 3 (שהפך את כל הקופות למיועדות למטרות קצבה).

אם העובד יחליט שלא למשוך את כספי הפיצויים, הוא עשוי להגיע למצב שבו הוא משלם מס פעמיים על הפיצויים, מסביר גבאי. "פעם אחת בעת הפרישה, ופעם שנייה בעת שיקבל את הכסף כקצבה. "הבעיה החמורה יותר היא כאשר כספי הפיצויים נמצאים בפוליסת ביטוח מגד לים שמבטיחות תשואה, והעובד אינו רוצה למשוך את הכסף ולוותר על התשואה המרובה. אם העובד הוא מתכוון לחזור לשוק העבודה בתוך שנה לכל היותר, הפתרון פשוט: פונים למס הכנסה, מקבלים אישור לייצוף זכויות פיצויים, ומעבירים אותו לקופה. בלי האישור הזה, תיאולץ הקופה לנכות את המס כמילואו במעמד היעזוב. "אם העובד פורש לפנסיה מוקדמת לפני תום תקופת הביטוח בפוליסה, אין לו ברירה: הוא חייב למשוך את הפיצויים שהורשקו בקופה לאחר ניכוי המס."



4
שיטות למשיכת כספי פיצויים

1. תשלום מס לפי שיעור המס השולי

הדרך הפשוטה והמקובלת למשוך את כספי הפיצויים ולשלם מס עליהם. בפועל, ינכו המעסיק או הגוף הפנסיוני את המס, סמוך לעזיבת מקום העבודה. המס יחושב לפי שיעור המס השולי של העובד, לאחר מתן פטור מתשלום מס הכנסה. גובה הפטור נקבע על ידי מכפלת מספר שנות עבודה בשכר הקובע לפיצויי פיטורים (ברושו), או בתקרת המס (10,980 שקל לכל שנה).

למי זה מתאים: למי שמחליף מקום עבודה וצופה שהכנסתו ממקום עבר רד חרש בשנים הבאות תהיה גבוהה יותר באופן כזה ששיעור המס השולי שלו בעתיד יהיה גבוה יותר משיעור המס השולי הנוכחי. לדוגמה פורשי צה"ל, שלאחר פרישתם יכולה להיות להם הכנסה ממקום עבודה חרש הגר ספת על הכנסתם מפנסיה מוקדמת.

2. פריסת מס

כדי להקטין את נטל המס על כספי הפיצויים, אפשר לחשב את ההכנסה קדימה או אחורה, עד שש שנים לכל היותר. עבור כל ארבע שנות עבודה מגיעה לעובד שנת פריסה אחת.

"אנשים רבים טועים לחשוב שבפריסת מס פורסים את מס הכנסה לתשלומים", מסביר גבאי. "למעשה, לא את המס פורסים אלא את ההכנסה. התוצאה היא שהעובד משלם את המס העתידי המשווער כבר בפרישה. מה שצריך להביא בחשבון זה שתשלום המקדמה אינו ההתחשבות הטופית, ושששנים הבאות יהיה על הפרש להמשיך לדווח למס הכנסה על הכנסתו, כדי שרשות המסים תברוק אם הפריסה והמס שנוכה מכספי הפיצויים עדיין נכונים."

למי זה מתאים: חישוב לאחור מתאים כאשר הכנסת העובד בעבר (עד שש שנים לפני מועד עזיבתו) היתה גבוהה יותר או כאשר הוא לא עבד תקופה מסוימת. חישוב לפני מתאים יותר כאשר העובד צופה ירידה בוד כנסתו, ועקב כך בשיעור המס השולי שלו. פריסה שכזו יכולה להתאים, למשל, לעובד המתקרב לגיל פרישה, שאין לו הכנסות גבוהות מפנסיה.

3. רצף קצבה

במקרים מסוימים אפשר להשאיר את פיצויי הפיטורים החייבים כמס (במלואם או באופן חלקי) בקרן הפנסיה או בביטוח המנהלים הקצבתי, ולקבל קצבה חודשית בעתיד. התוצאה, שוב, היא הקטנת נטל המס, ולפעמים אפילו פטור ממס. לדברי גבאי, במקרה כזה השוב להיוודר מ"גיבנת מס", כלומר ממצב שבו העובד לא ישלם מס בעת עזיבת העבודה, אבל ישלם מס בשיעור גבוה מדי בעת קבלת הקצבה או הפנסיה ובמשך כל תקופת הפנסיה.

למי זה מתאים: לעובד צעיר שעוד צפוייה לו הכנסה מעבודה בשנים הקרובות, והוא בסך הכל מחליף מקום עבודה.

4. רצף זכויות פיצויים

שיטה זו מאפשרת לדחות את ההתחשבות עם רשות המסים לתקופה מאוחרת יותר – למועד עזיבת המעסיק הבא או למועד הפרישה המוחלטת. המודר הוא החייה של האפשרות למשוך את כספי הפיצויים. היתרון הוא שמירה של זכויות, וביצוע פריסת מס לאחר עזיבת מקום העבודה הבא. השנה קבעה רשות המסים לראשונה תקרה לכספי הפיצויים שאותם יכול העובד לייצוף זכויות פיצויים. כדי לחשב את התקרה, מכפילים את מספר שנות העבודה בשכר הממוצע במשך, ואז בארבע. לסכום המתקבל מוסיפים את הפרש שבין הסכום הנדרש לכיסוי התחייבויות שהעביר המעביד, לבין סכום הכספים שעמדו לזכות העובד.

למי זה מתאים: לעובד צעיר שעוד צפוייה לו הכנסה מעבודה בשנים הקרובות, ושהוא בסך הכל מחליף מקום עבודה.